

Rogstekers

Erik Werps
Verhalenlunch
Bibliocenter Weert
2 februari 2018

Hoe oud is het verhaal over de Rogstekers?

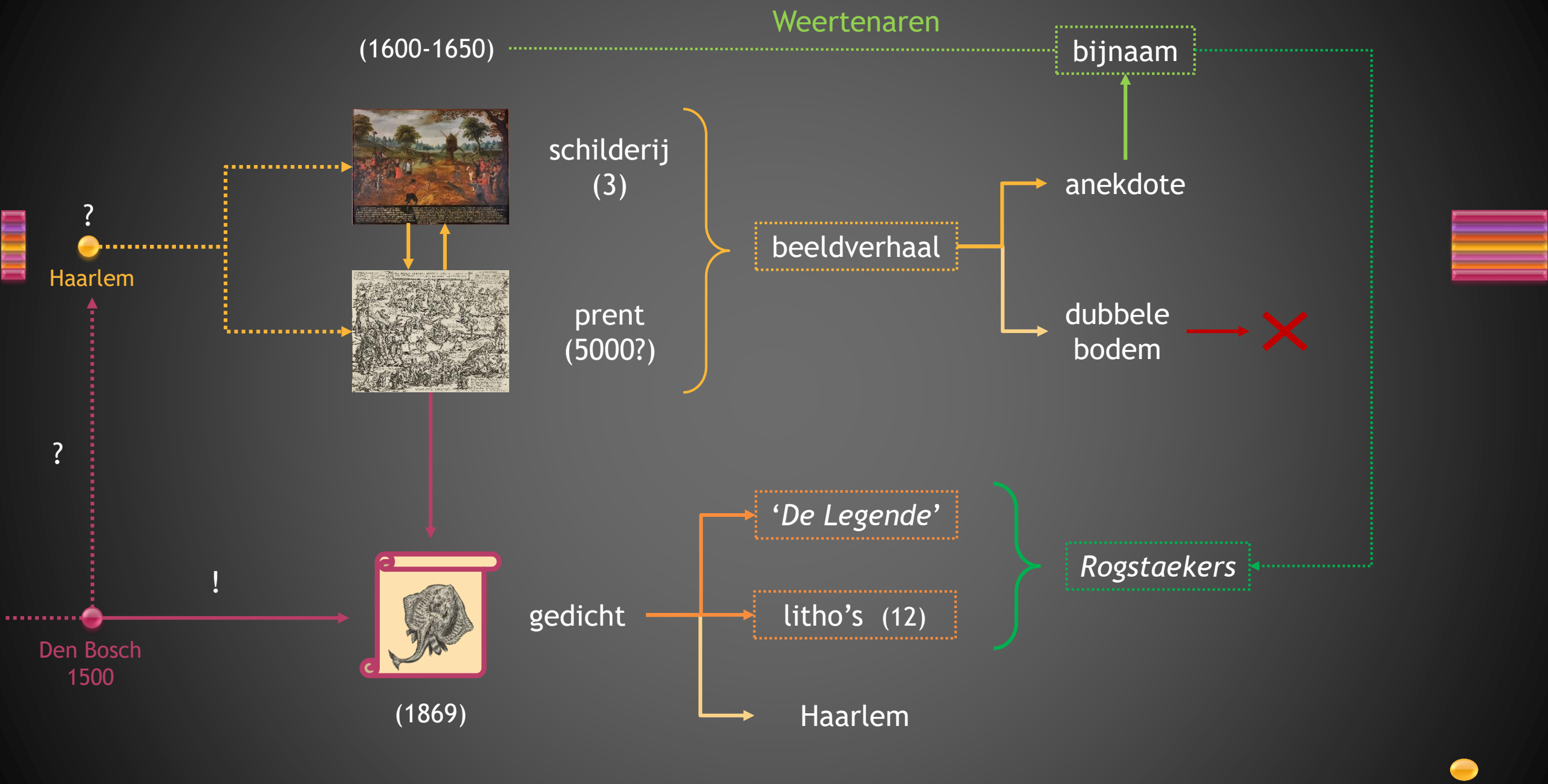
- A. ● 100 jr in 1929 geschreven door Henri Linskens ('Operette')
- B. ● 400 jr uit ±1625, want zo oud als schilderij in JvH museum
- C. ● 150 jr in 1869, gedicht van Jan Hezenmans (Den Bosch)
- D. ● ? we weten niet precies hoe oud het is

A HOVT HOVT MANNEN AL MET EEN •
 LAET HET VOLCK COMEN OP DE BEEN •
 HEESE LEENT BVEL EN MARHEESE EN DEN PEEL •
 WANT WEERT NEEDEKWEERT TONGELROY WAREBROECK •
 EN DIE GEHVCHTEN SY COMEN AL INT GEHEEL OM HET •
 VREESLYCK DIER TE VERSTOOKEN HET HEEFT STERT NEVS •
 EN GEEN OOREN HET SPOVT VIER AL QVAENT WIT DER HELLEN •
 VEEL VREESLYCKER ALS MEN CAN VERTELLEN

B TRECKT AEN TRECKT AEN WY SVLLEN WEL LOCKEN EN LVYEN STORM MET ONSER KLOCKEN —
C ONSEN HIER PASTOOR EN SAL NIET FALEN HY HEEFT DEN COSTER HET WYWATER DOEN HALEN —
D STECKT OFT ICK STECK EN WILT NIET FLOW WEN OF HET SAL ONS EN HET HEEL LANT BENOVVEN •
E HANNIN TEVVEN KOMT OP SYNEN BOM EN OS EN HEFT ACHTER HEM SITTEN KLAES DE VOS F METER GROTEN IS —
 KLOECK INT STEKEN KLAES DE VOS EN SAL KIVYT NOCH LOUT GEBAEKEN G BOVVEN PAVWELS HEEFT •
 GESWOKEN DAT HY HET VREESLYCK DIER MET SYN SWERT SAL STOOKEN H OCH LIEVE SOON EN WILT •
 NIET STEKEN HET MOCHT V EN MY DEN HALS BREEKEN I AL WAERT DE DVYVEL AENDER HELLEN ICK —
 SAL DER HET KANNON OP STELLEN K OCH LIEVE MAN TEN IS NIET TE VERDRAGEN DAT GHY ALS OO •
 V LEVEN WILT WAGHEN I O LYN VROU WEL ICK BEN OVT EN GYS EN MOET TOCH STERVEN LAET MY •
 LIVER DAN V ALS AMEN BEDIKVEN M OCH NANNIN HOVT MALC ANDEREN HANT IN SPRECHT V AEN DEN •
 VERSLAGEN QVANT

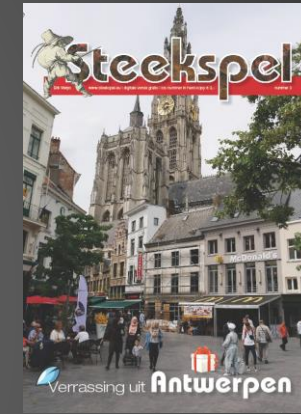

boek

6x nieuwsbrief

2017

Bent u bekend met de website www.steekspel.eu ?

- A. ● JA site >5x bezocht en de nieuwsbrieven gedownload
- B. ● JA site 1x bezocht, maar geen tijd om te bekijken
- C. ● NEE nooit bezocht, maar wel papieren versie gelezen
- D. ● NEE voor mij is alles nieuw

Rogstekers in Den Bosch

- 1530 Plakkaatboek → gedrag gereguleerd (gedoogd)
- 1558 Stadsrekening → vergoeding van stadsbestuur
- 1565 Plakkaatboek → verbod

1860's Jan Hezenmans

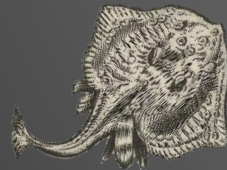

Het balletje...

Hezenmans

Roggiade
(1869)

1870's

• 'De Legende'

• Henri Schaeken

• verhaal in Haarlem
(gevelsteen)

Rogstaekers

Plakkaat Den Bosch 1530

- Rogstekers mogen noch overdag noch 's avonds, noch met gemaskerde dan wel ongemaskerde gezichten, noch verkleed, noch met lange messen, degens, hellebaarden, spiesen, zwepen, dan wel met andere wapens of dergelijke spullen in de hand rondlopen.
- Noch mogen zij iemand in opspraak brengen of 'van iemand spelen', als diegene daar in woord of daad schande, kleinering of verdriet van ondervindt, op straffe van drie gulden.
- Uitgezonderd dat zij wel op kermisdag met mate volgens oude gewoonte mogen spelen, zonder iemand in woord of daad enige injurie te doen.

Paradijs

'wereldse wellust'

hel

Tuin der Lusten (J. Bosch, ±1500)

129 67.

Rogsteker

rog-steker

Lunch!

Herkomst 'Rogstekers van Weert'

➤ Roermond	rivaliteit	}	geen getuigenissen	-
➤ Den Bosch	handel (+ rogstekers / 1869)			
➤ Antwerpen	handel			
➤ Amsterdam	weinig contact	}	wel getuigenissen	+
➤ Haarlem	weinig contact			

Waarom Haarlem?

- getuigenissen:
 - prenten →
 - gevelsteen →
 - uithangbord
 - lied

- vluchtelingen uit Weert → succesvol netwerk in Haarlem

Habsburgse Rijk ±1560
na troonsafstand keizer Karel V

- ❖ Bourgondische Kreits
zoon Philips II
koning van Spanje
- ❖ Westfaalse Kreits (+ Weert)
broer Ferdinand I
keizer van Duitse rijk
diens zoon Maximiliaan II
tolerant t.o.v. nw leer

Philips de Montmorency graaf van Horn

- onderdaan van de Duitse keizer
- in dienst van de Spaanse koning
- in Weert vaak afwezig
- moeder en echtgenote gereformeerd
- nieuwe leer in Weert gedoogd
- graaf Philips in 1568 onthoofd
- bezittingen geconfisqueerd

Fernando Alvarez de Toledo hertog van Alva

- landvoogd van Nederlanden
- schrikbewind
- +1000 personen terechtgesteld
o.a. graaf van Egmont en Horn
- door confiscatie controle over
graafschap Horn (incl. **Weert**)
- vlucht van gereformeerden uit Weert

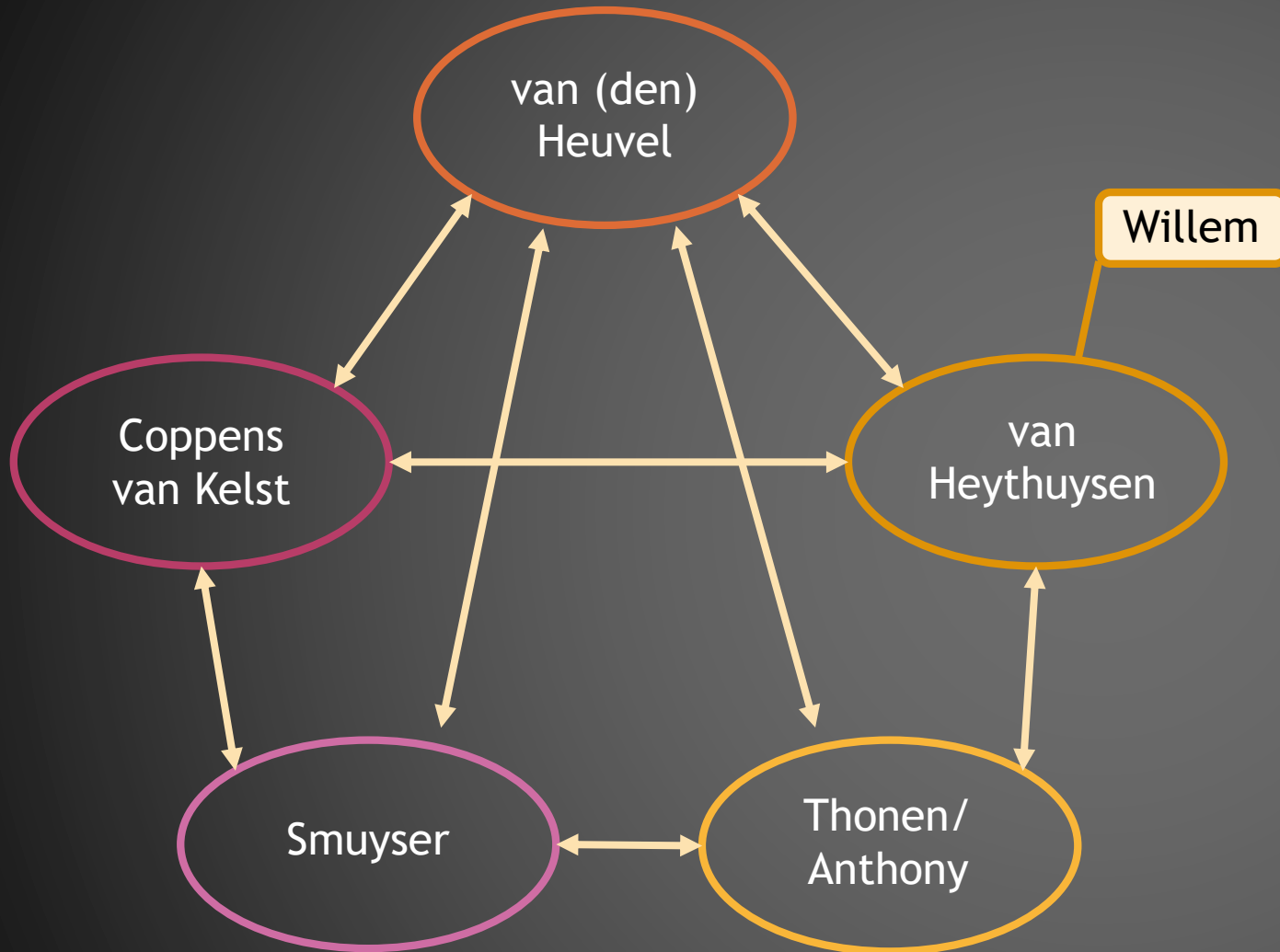

Op de vlucht

- Weertenaren meierij Den Bosch } Goch
- Haarlem (1573-1576) bezet stadsbrand (1576)
- Haarlem start wederopbouw
- textielwevers uit Vlaamse Westhoek naar Haarlem
- ook linnenindustrie van Goch naar Haarlem

Weertenaren in Haarlem

textielhandel (m.n. linnen)

Willem van Heythuysen:

- testament (1636)
- overlijdt (1651)

Hofje van Heythuysen

1. Hofje in Weert
van Berlostraat
Ursulinen (P)

2. Hofje in Haarlem
Kleine Houtweg

Terug naar begin 17^e eeuw

- nauw samenwerken in familie netwerk:
 - voordelen
 - nadelen
- ruzies en verwikkelingen

‘Dynasty aan het Spaarne’

- reden tot spot?
wrs ver gezocht

➤ Haarlem

- snelle groei
 - verdubbeling inwoners
 - 50% uit zuiden
 - textielindustrie
- stad met verschillende gezichten
 - nieuwkomers
 - taal, kleding en levensstijl
 - verschillende gezindten
- ❖ vooruitgang door samenwerking
- ❖ sociale verschillen en leefwerelden
 - onbehagen, afgunst, ergernis
 - humor en satire
- op een of andere manier werden Weertenaren **mikpunt van spot**
 - door wie en waarom?

- ✓ *Haarlemmers*
andere levensstijl; afgunst
- ✓ *Vlamingen*
afgunst; leedvermaak
- ✓ *Brabanders*
plagerige humor
- ✓ *Weertenaren*
zelfspot

Bosschenaar
rogsteken!

❖ Vindt verhaal over Rogstekers
zijn oorsprong in Haarlem?

- wel getuigenissen
- geen direct bewijs

rogsteken ↔ textiel

rogsteken (1500):

- treiteren
- berispen
- hekelen
- (door)kaarden

fig.

lett.

handelingen (en werktuigen) uit
textielnijverheid

rogsteken = hekelen = kaarden

hekelen (van vlas)

martelen van St. Blasius

beschermheilige van de
lakenbereiders

kaarden (van wol):
1 kammen van ruwe wol
2 opruwen van lakense stof

grote kaardebol

wijwaterborstel

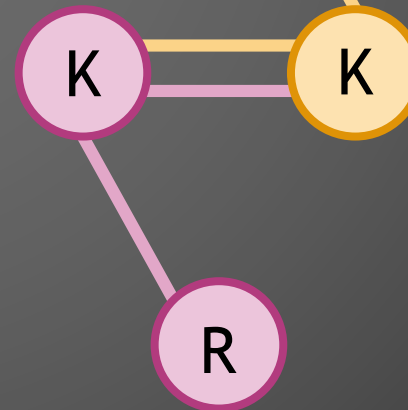

smouten

kaardrog

fig.

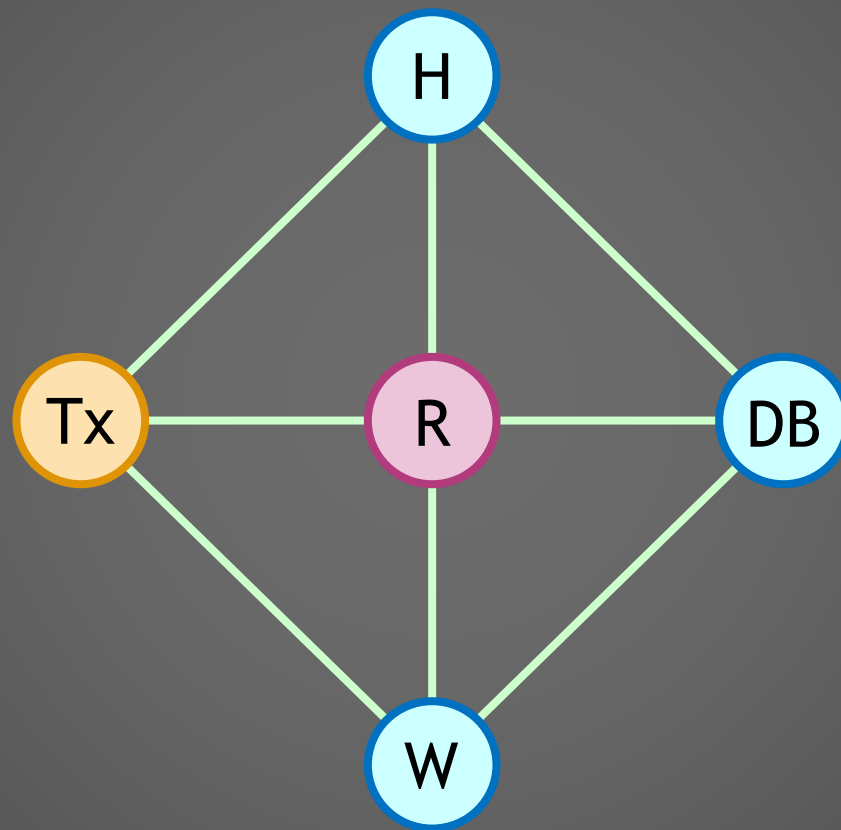

textiel

lett.

Rogsteken

textiel

Rogsteken

Haarlem

Den Bosch

Weert

